

VISUOMENĖS LŪKESČIAI - GAIRĖS LIETUVOS KAIMO POLITIKAI

**Žaliosios knygos
“Lietuvos kaimo ateitis”
diskusijų apibendrinimas**

- Žalioji knyga, kaip specialus dokumentas, pirmą kartą buvo panaudotas Didžiosios Britanijos Parlamento 1967 m. (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS. Parliamentary Debates. 5th ser., v. 744, April 5, 1967, col. 245.). Žaliaja knyga jį praminė Londono laikraščiai, nes dokumentas buvo publikuotas žaliais viršeliais. Tai buvo „trumpas Vyriausybės pozicijos išdėstymas, pateikiamas svarstyti visai tautai, prieš priimant galutinius politinius sprendimus“. (Ibid. v. 747, June 5, 1967, col. 651). Šis dokumentas tapo pavyzdžiu, kaip turėtų vykti viešos diskusijos, inicijuotos konsultacinio Vyriausybės dokumento.

- Žaliojoje knygoje pristatomos naujovės, tai tik pirmas žingsnis, formuojant naujo įstatymo nuostatas ar strategines politikos kryptis, aptariamo objekto ateities **vizijos formavimo etapas**. Po konsultacijų su visuomene žaliojoje knygoje pristatytos idėjos, kaip taisyklė, koreguojamos, kad labiau atitiktų visuomenėje vyraujančią nuomonę.

- Lietuvoje iki šiol buvo praktikuojama rengti tik baltosios knygos tipo Vyriausybės dokumentus (pvz., Lietuvos aukštojo mokslo baltoji knyga, 1999; Lietuvos mokslo ir technologijų baltoji knyga, 2001; Lietuvos gynybos politikos baltosios knygos, 2002 ir 2006). ***Žalioji knyga Žemės ūkio ministerijos iniciatyva Lietuvoje rengiama pirmą kartą***, remiantis kitų užsienio šalių ir ES patirtimi.

BŪTINYBĘ RENGTI **KAIMO ŽALIAJĄ KNYGĄ** LEMIAMIA:

- Kaimo gyventojų gyvenimo kokybė vis labiau priklauso nuo tarpžinybinių problemų sėkmingo sprendimo. Kaimo žmogui reikalingas kompleksinis požiūris į jo interesus;
- Žinių visuomenėje labai svarbios tampa valstybės gyventojų „neišreikštinės“ žinios, sukauptos asmeninės patirties dėka. Būtina šiomis žiniomis pasinaudoti formuojant kaimo politiką, kurios sprendimai reikalauja integruoti labai įvairių sričių profesionalų pasiūlymus.

ŽALIOSIOS KNYGOS TURINYS

- Žaliosios knygos, kaip vyriausybės dokumento, samprata ir paskirtis
- Įžanginis žodis
- 1. NACIONALINĖS LIETUVOS KAIMO POLITIKOS YPATUMAI PO 2013 M.
- 2. GYVENIMO KOKYBĖS KAIME IR MIESTE SKIRTUMAI
- 3. KAIMO POLITIKOS NAUDA VARTOTOJAMS
- 4. NEPAGEIDAUTINI KAIMO POLITIKOS EFEKTAI
- 5. KARTŲ KAITOS PROBLEAMOS
- 6. GYVENIMAS PUOSELĖJANČIAME VERTYBES KAIME
- 7. Išsakykite savo nuomonę

Visuomenės pilietinis aktyvumas

- Gauta beveik 1000 pasisakymų ir konkrečių pasiūlymų, kaip būtų galima patobulinti Lietuvos kaimo politiką.
- Jie padėjo išryškinti žemdirbius atstovaujančių organizacijų neišsakytas ir mokslinių tyrimų pagalba dar neatskleistas problemas, pasiūlė nemaža originalių paramos priemonių ar jų įgyvendinimo mechanizmų.
- Džiugina ir tai, kad pilietiškai aktyvi Lietuvos visuomenės dalis laikosi labai panašių vertybinių nuostatų, kokias nurodo žymiausi kaimo politikos ekspertai, kalbėdami apie aukščiausią išsivystymo lygį pasiekusių pasaulio valstybių naujausias kaimo raidos ir politikos tendencijas.

Lietuvos kaimo politikos misija

Kaimo politikos sprendimais siekiama, kad Lietuva būtų ekologiškai švari valstybė, kurioje klestėtų gamtai draugiškas gyvenimo būdas, pagrįstas moderniomis technologijomis ir iš kartos į kartą perduodamomis kultūrinėmis vertybėmis. Tai turi didinti Lietuvos žemės ūkio ir kitų verslų kaime konkurencingumą ir gerinti visuomenės sveikatą, socialinius santykius bei kraštovaizdį.

Lietuvos kaimo politikos strateginiai tikslai

1. Puoselėti Lietuvos kaimą kaip vietą, kurioje žmogui gera GYVENTI,
2. Sudaryti Lietuvos kaimo gyventojams sąlygas DIRBTI mėgstamą darbą,
3. Lietuvos kaimas turi tapti vieta, kurią norisi APLANKYTI LAISVALAIKIU.

1 tikslas. Puoselėti Lietuvos kaimą kaip vietą, kurioje žmogui gera GYVENTI

Strateginės paramos kryptys:

- 1 kryptis. Kaimo gyvenviečių pritaikymas šiuolaikiškiems jų gyventojų poreikiams.
- 2 kryptis. Paslaugų prieinamumo kaimo gyventojams didinimas.
- 3 kryptis. Visuomenės įvairios iniciatyvos kaimo vietovėse skatinimas.

2 tikslas. Sudaryti kaimo gyventojams sąlygas dirbti mėgstamą darbą

Strateginės paramos kryptys:

4 kryptis. Šeimos ūkių gyvybingumo stiprinimas.

5 kryptis. Ekologiškos produkcijos artinimas prie vartotojo.

6 kryptis. Verslo sąlygų kaimo vietovėse gerinimas.

7 kryptis. Aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų kaime kūrimas ir palaikymas.

3 tikslas. Lietuvos kaimas turi tapti vieta, kurią norisi aplankyti laisvalaikiu

Strateginės paramos kryptys:

8 kryptis. Kaimo turizmo sodybų orientacijos į paslaugų atostogaujančioms šeimoms ir užsieniečiams teikimą didinimas.

9 kryptis. Nacionalinio ir regioninio masto renginių organizavimo kaimo vietovėse skatinimas.

10 kryptis. „Antrųjų namų“ sklaida Lietuvos teritorijoje.

1 kryptis. Kaimo gyvenviečių pritaikymas šiuolaikiškiems jų gyventojų poreikiams

- Įgyvendinti žemės konsolidacijos projektus žemėvaldai tobulinti, sudarančius patogesnes sąlygas veikti šeimos ūkiams.
- Panaudoti žemės konsolidacijos projektus kaimo gyvenviečių išplanavimo tobulinimui. Turi atsirasti kaimų plėtros galimybė, prie kaimų žemės ūkio paskirties žemėje formuojant žemės sklypų kvartalus, skirtus gyvenamajai statybai.
- Parengti ir įgyvendinti priemones apleistų sklypų bei pastatų panaudojimo gerinimui ne tik žemės paskirties žemėje, bet ir kaimo gyvenvietėse.
- Teikti lengvatines paskolas jaunimui ir aukštos kvalifikacijos specialistams, kaime įsigyjantiems, statantiems ar modernizuojantiems būstą.
- Teikti dalinę negražintiną paramą ekologiškų technologijų įrengimui (saulės baterijos, geoterminis šildymas ir pan.) statantiems ar modernizuojantiems būstą kaime.
- Teritorinio planavimo dokumentuose numatyti zonas, tinkamiausias naujų ekologinių kaimų kūrimuisi.

Etnografinis namas (Aukštaitiška gryčia)

Šiaudy namas

Saulės namas

2 kryptis. Paslaugų prieinamumo kaimo gyventojams didinimas.

- Parengti ir įgyvendinti programą „Mobilios paslaugos kaimo gyventojams“.
- Remti organizacines priemones, padedančias kompensuoti viešojo transporto trūkumą ir sumažinti kaimo gyventojų transporto išlaidas.
- Teikti paramą privačių darželių, dienos centrų ir mokyklų, sveikatos priežiūros bei socialines paslaugas teikiančių įmonių, veikiančių kaimo vietovėse, ypač atokiose, steigėjams.
- Remti naujų paslaugų atsiradimą kaimo gyvenvietėse, siekiant, kad pagrindinių paslaugų teikėjai būtų tolygiai išsidėstę Lietuvos teritorijoje.

3 kryptis. Visuomenės įvairios iniciatyvos kaimo vietovėse skatinimas

Ypatingai buvo pabrėžiamas tokių iniciatyvų trūkumas:

- mažai organizacijų, kurios padėtų užimti kaimo gyventojų, ypač jaunimo, laisvalaikį **pozityvia** veikla;
- kaimiškos teritorijos nepanaudojamos pensininkų gyvenimo kokybei gerinti.

3 kryptis. Pozityvios laisvalaikio veiklos skatinimas.

Pensininkų bendruomenių sodybų kūrimas

*KAIMO, TAMPANČIO VIETA, KURIOJE
GYVENDAMAS GALI DIRBTI MĖGSTAMĄ DARBĄ,
VIZIJOS ĮGYVENDINIMAS*

- 4 kryptis. Šeimos ūkių gyvybingumo stiprinimas.
- 5 kryptis. Ekologiškos produkcijos artinimas prie vartotojo.
- 6 kryptis. Verslo sąlygų kaimo vietovėse gerinimas.
- 7 kryptis. Aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų kaime kūrimas ir palaikymas.

4 kryptis. Šeimos ūkių gyvybingumo stiprinimas

- aiškiai reglamentuoti šeimos ūkio narių nuosavybės teises, ūkio paveldėjimo mechanizmą, darbo stažo, pensijos, mokesčių apskaičiavimo tvarką, kitas teises;
- taikyti tokias žemdirbių pajamų palaikymo, investicines ir rinkos reguliavimo priemones, kad jų gaunamos pajamos leistų užtikrinti, jog žemės ūkio veikla išliks patraukli ūkinės veiklos sfera;
- skatinti šeimos ūkius gauti papildomų pajamų iš alternatyviosios veiklos, ypatingą dėmesį skiriant bioenergijos gamybai;
- sudaryti galimybę smulkiesiems ūkiams gauti paramą supaprastinta tvarka ir nekonkuruojant su stambiaisiais bei panaudoti paramos lėšas ne tik žemės ūkio gamybai plėtoti, bet ir logistikai, perdirbimui, pakavimui, pardavimo vietų kūrimui, rinkodarai.

5 kryptis. Ekologiškos produkcijos artinimas prie vartotojo.

- Kurti pasaulyje Lietuvos, kaip ekologiškai švarios valstybės, įvaizdį.
- Suformuoti atskirą paramos priemonę, skirtą remti ekologiškų produktų logistikos paslaugų teikėjus ir ekologiškų produktų rinkodaros projektus.
- Remti visuomenės švietimo apie sveiką mitybą projektus.
- Palaipsniui pereiti prie maitinimo ekologišku maistu vaikų darželiuose, mokyklose, ligoninėse.

6 kryptis. Verslo sąlygų kaimo vietovėse gerinimas.

- Sukurti viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės mechanizmą, kuris sudarytų sąlygas krašto kelių priežiūrai panaudoti ūkininkų turimą techniką ir sukurtų kaimo gyventojams papildomas darbo vietas.
- Skatinti verslus, sukuriančius darbo vietas nežemdirbiško sezono metu.
- Suteikti mokesčių lengvatas darbdaviams, siūlantiems laikiną darbo vietą žiemos metu.
- Diferencijuoti mokestį už verslo liudijimą, atsižvelgiant į vykdomos veiklos mastą.
- Sukurti lanksčią epizodinių ir trumpalaikių veiklų lengvatinio apmokestinimo sistemą.
- Atlikti žemės konsolidavimo darbus, kurių dėka miesteliuose būtų suformuotos teritorijos, skirtos verslui.
- Supaprastinti žemės ūkio paskirties sklypų statuso keitimo procedūras.
- Remti keletui verslo įmonių subjektų kaime kurtis ir plėstis reikalingos infrastruktūros sukūrimo projektus.

7 kryptis. Aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų kaime kūrimas ir palaikymas.

- Skatinti mieste įsikūrusias įmones sukurti nuotolines darbo vietas kaimų gyventojams.
- Suteikti pirmenybę kaimo gyventojams, stojantiems į specialybes, susijusias su agrariniu sektoriumi.
- Palaikyti profesines mokyklas, veikiančias kaimo vietovėse.
- Palaikyti ir plėtoti mokslo tyrimo įstaigų veiklą kaimo vietovėse.
- Konkurso būdu finansuoti studijas gerai užsirekomendavusiems kaime dirbantiems specialistams aukštajam išsilavinimui įgyti neakivaizdiniu būdu.

KAIMO KAIP VIETOS, Į KURIAŲ GERA ATVAŽIUOTI LAISVALAIKIU, VIZIJOS ĮGYVENDINIMAS

8 kryptis. Kaimo turizmo sodybų orientacijos į paslaugų atostogaujantioms šeimoms ir užsieniečiams teikimą didinimas.

9 kryptis. Nacionalinio ir regioninio masto renginių organizavimo kaimo vietovėse skatinimas.

10 kryptis. „Antrųjų namų“ sklaida Lietuvos teritorijoje.

8 kryptis. Kaimo turizmo sodybų orientacijos į paslaugų atostogaujančioms šeimoms ir užsieniečiams teikimą didinimas.

Visuomenė siūlo ateityje daugiau remti:

- Projektus, susijusius su gamtos pažinimo mokymų parengimu, ypač vaikams; sveikatingumo paslaugų teikimu; kultūros paveldą pristatančių paslaugų teikimu; pažintinių objektų ir maršrutų parengimu; laisvalaikiui reikalingos įrangos nuomos punktų steigimu.
- Turizmą ūkininko ūkyje.
- Edukacines programas dvarų ir etnografinių kaimų teritorijose kaip paslaugą kaimo turizmo sodybose apsistojusiems žmonėms.
- Kaimo turizmo informacinės bazės tobulinimo projektus, ypač skirtus elektroninių paslaugų poilsiautojams plėtrai.

8 kryptis. Kaimo turizmo sodybų orientacijos į paslaugų atostogaujančioms šeimoms ir užsieniečiams teikimą didinimas.

Turizmas ūkininko ūkyje – edukacinė programa vaikams

8 kryptis. Gyvas paveldas

Arklis muziejus Anykščių raj. – drožiame šaukštą

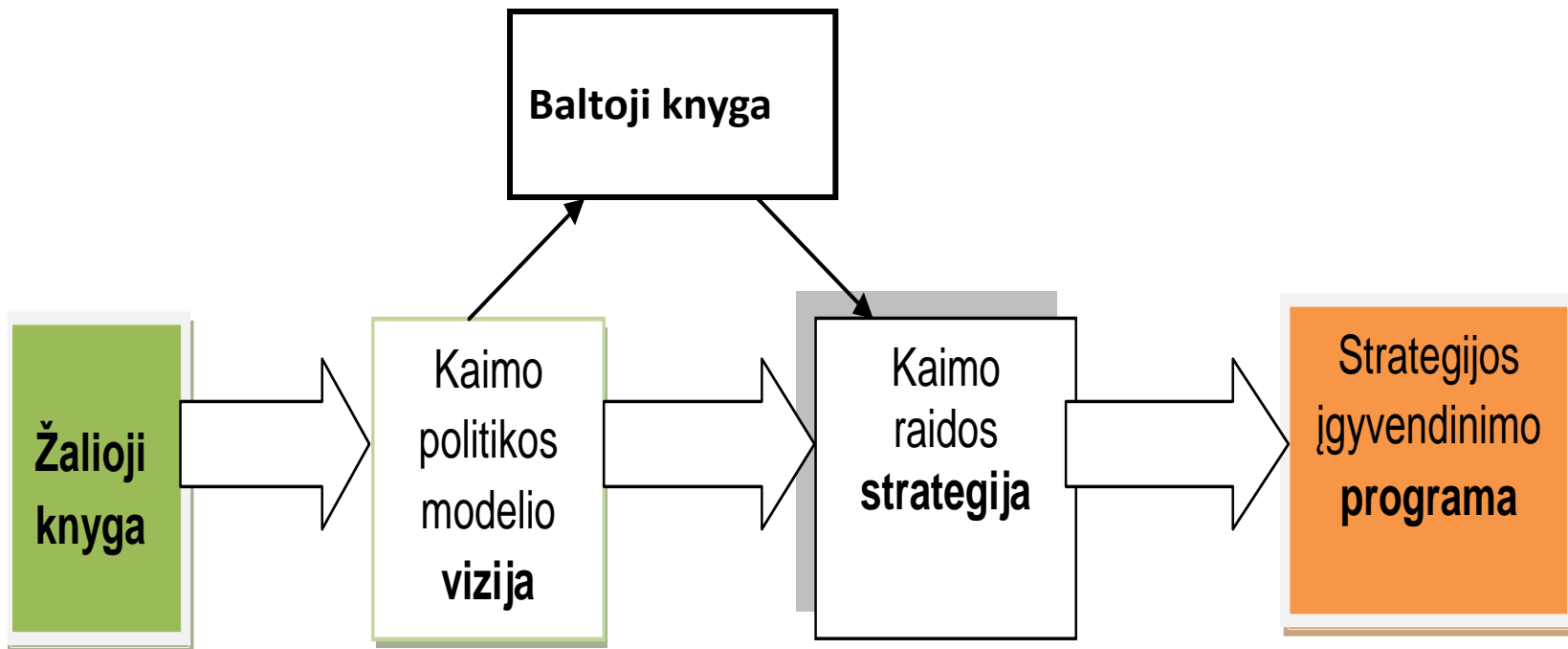

9 kryptis. Nacionalinio ir regioninio masto renginių organizavimo kaimo vietovėse skatinimas.

- Kasmet rengti ir viešinti „Nacionalinių renginių kaimo vietovėse planą“ (jis galėtų apimti ne tik kultūros ir sporto, bet ir dalykinius renginius, pvz., įvairių asociacijų pagal pomėgius narių metinius suvažiavimus, darbuotojų kvalifikacijai kelti skirtus mokymus ir t.t.).
- Taikyti paramos priemones, skatinančias įvairias organizacijas savo renginius organizuoti kaimo vietovėse, ypač etnografiniuose kaimuose.
- Sukurti internetinę svetainę, kurioje būtų pateikiama informacija apie renginius Lietuvos kaime.

10 kryptis. „Antrųjų namų“ sklaida Lietuvos teritorijoje.

- Priimant kaimo politikos sprendimus turėtų būti atsižvelgiama į teigiamą „antrųjų namų“ įtaką Lietuvos kaimo raidai.
- „Antrųjų namų“ plėtros kaimo vietovėse procesas neturėtų būti stabdomas vykdant nekilnojamojo turto mokesčių reformą.

KAIMO POLITIKOS SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESAS

Žaliosios knygos vieta strateginio planavimo procese

1 etapas Kaimo politikos vizijos formavimas

Žaliosios knygos parengimas

Žaliosios knygos diskusijų ir konsultacijų
su visuomene organizavimas

Visuomenės lūkesčių dėl kaimo politikos
krypčių apibendrinimas

Žaliosios knygos vieta strateginio planavimo procese

2 etapas

Naujos kaimo raidos strategijos formavimas

Žaliosios knygos pagalba suformuotų strateginių krypčių papildymas, naudojant SSGG ir kitus strateginės analizės metodus

Lietuvos kaimui aktualių strateginių krypčių priderinimas prie bendro EB taikomo kaimo politikos modelio

Žaliosios knygos vieta strateginio planavimo procese

3 etapas
Kaimo raidos strategijos įgyvendinimo
programos formavimas

Žaliosios knygos diskusijose surinktų idėjų
panaudojimas pasirenkant paramos priemones

Žaliosios knygos diskusijose surinktų idėjų panaudojimas
pasirenkant paramos priemonių įgyvendinimo
mechanizmus

Strateginio planavimo dokumentai

- Ilgos trukmės (10 - 20 metų) - Valstybės pažangos **strategija**, kurią tvirtina Seimas (*tai - **plačiosios visuomenės**, socialinių partnerių ir politinių partijų susitarimas dėl ilgalaikės valstybės vizijos, ilgalaikių prioritetų, jų įgyvendinimo kryptių ir siekiamos pažangos rodiklių*);
- Vidutinės trukmės (7- 9 metų) - vienos arba kelių valdymo sričių plėtros **programos**, kurias tvirtina Vyriausybė;
- Trumpos trukmės (iki 3 metų) planavimo dokumentai.

Visuomenės siūlymai dėl paramos kaimui mechanizmų tobulinimo (1)

Paramos gavėjai

- Užtikrinti, kad smulkiems ūkininkams tektų daugiau paramos lėšų nei iki šiol.
- Prie Lietuvos kaimo suklestėjimo leisti prisidėti ir miestiečiams, paremiant jų iniciatyvas, naudingas kaimui.
- Siekti, kad kuo daugiau paramos priemonių leistų paramos gavėju būti fizinių ar juridinių asmenų grupei.

Visuomenės siūlymai dėl paramos kaimui mechanizmų tobulinimo (2)

Prioritetai

- Suteikti prioritetą atokiose kaimiškose savivaldybėse vykdomiems projektams, ypač prašantiems paramos dėl:
  - darbo vietų sukūrimo ar išsaugojimo;
  - mobilių paslaugų organizavimo;
  - būsto modernizavimo.
- Suteikti prioritetą nedideliems ekologiniams ūkiams.
- Suteikti prioritetą saugomose teritorijose įgyvendinamiems projektams.

Visuomenės siūlymai dėl paramos kaimui mechanizmų tobulinimo (3)

Iš įvairių šaltinių finansuojamos paramos koordinavimas

Kaip vienas iš galimų koordinavimo instrumentų galėtų būti nacionalinių programų rengimas, pvz.:

- Kaimo ir miesto bendradarbiavimo skatinimo programa,
- Mobilųjų paslaugų kaimo vietovėse programa,
- Būsto renovacijos/statybos kaime programa.

Iš įvairių šaltinių finansuojamų paramos programų rengime, įgyvendinime ir monitoringe turėtų aktyviai dalyvauti **Lietuvos kaimo tinklas**.

Ačiū už dėmesį!

www.laei.lt